

A JUMARTOK X.

A JUMARTOK EMLÍTÉSE A 19. SZÁZADBAN (FOLYTATÁS)

Írta, fordította, szerkesztette: **Dr. Kenéz Árpád**
 (Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.)
 Eugene McCarthy PhD Jumarts:
 Horse-cows and donkey-cows
 című munkája alapján

Bernard Eugène Antoine Rottiers, a flamand-holland származású katona és író Oroszországban látott jumartokat. Erről a Journal des Haras francia folyóirat 1829-ben megjelent egyik írásában emlékezik meg: „A tudósok között régóta folyik vita a jumartok létezése kapcsán. Úgy tűnik azonban, hogy az ügy megoldódott, hacsak nem vonjuk kétségbe egy olyan tiszteletre méltó ember szavait, aki kiterjedt tudásáról és a hosszú, nehéz utazásai során tett természettudományos vizsgálatairól vált híressé. Itt Rottiers ezredesre utalunk, aki Antwerpenben született és 1808-ban oroszországi katonai szolgálatra jelentkezett, majd 1812-ben Grúziába küldték, hogy ott Orbelianoff herceg államfőjeként szolgáljon. Ő maga kérte, hogy erre a területre küldjék, hiszen szeretne volna tanulmányozni a Kaukázus és a Fekete-tenger határán élő, kevésbé ismert, kis létszámú embercsoportokat. 1818-ig tartózkodott Tbiliszipben, majd Kis-Ázsián keresztül Konstantinápolyba utazott. Útja során áthaladt Gori városán, (jelenleg Felső-Khartli grúz tartomány fővárosa), és az itt megtörtént figyelemre méltó eseményeket tesszük közzé most olvasóink számára: Tekintettel arra, hogy Goriban nem találtunk olyan kocsikat, amelyeket korábban az utazásainkhoz használtunk, kénytelenek voltunk megelégedni néhány lóval és olyan öszvérekkel, amelyek létezéséről még sokan a mai napig nem hajlandók tudomást venni. Ez a hibrid egy számarcsődör és egy tehén (elképzelhető, hogy házi bivaly tehénre gondolt Rottiers) keresztezéséből született. Ezek az állatok rendkívül elterjedtek voltak Perzsia északi részén. Nagy számban láttam őket Grúziában. Nagyobb, jobb állású és kevésbé makacs, mint egy szamár vagy egy átlagos öszvér, de a

szarvasmarha jegyeket kevésbé örzi meg. Megértem, hogy sokan kétlik, hogy két ennyire eltérő emlősfaj keveredhet egymással, de az ilyen véleményekre én azt válaszolom: Igen! Megtörténhet! Több más utazóval együtt tanúsíthatom ezt a tényt! Reménykedem, hogy tanúságtételem a mérleg nyelvét is az igazság irányába mozdítja majd el.

1. kép: Rottiers portréja. (wikimedia.org)

1830-ban J.W. Gloag angol állatorvos a havonta megjelenő „The Veterinarian” szakmai lap 3. számában ír a jumartról. „Tizennyolc hónappal ezelőtt, amikor Greenwich-ben voltam, izgatottan értesültem egy olyan szörnyeteg létezéséről, amely a tehén és a ló jegyeit egyaránt magán viseli. A kanca (ha nevezhetem így) kb. 15 kéz magas volt (1 kéz kb. 10,2 cm, tehát az állat

marmagassága kb. 153 cm volt – a szerző megjegyzése). Az elmondások alapján 3,5 éves. Az igazán szembetűnő érdekességek a farok, a fej, a mellkas, a csípőtájék és a jobb mellső lábánál voltak. A mellső láb sajátosságai egyből felkeltették az érdeklődésemet, és arra készítették, hogy alapos vizsgálatnak vessem alá az állatot, mivel a jelek egyértelműen valamilyen betegség eredetű rendellenességre utaltak. A lapocka és a felkarcsont nagyon rövidnek tűnt a megszokotthoz képest, és ez utóbbi erőteljesen görbült kifelé. Ez a láb egyértelműen hasonlított egy szarvasmarha lábához. Ez a hasonlóság még nyilvánvalóbb volt, mikor közelhajoltam és láttam, hogy a lábvég két külön ízületen lévő patában végződik. Sebnek nyoma nem volt, az állat a sarkaira lépett, egészen úgy használta a lábát, mint a szarvasmarhák. Többször körbejártam az állatot az istállóban, és egészen mulatságos volt, ahogy a két lábát eltérő módon használta. A szőrzet színe erős keverékét mutatta a két fajának, hosszú, puha és laza volt. A fej nagyon érdekes volt, a koponya a fülek mögötti részén (poll) túl szélesnek tűnt, a fülek nagyok, lekerekítettek, hátra és befelé fordultak, hosszú, bozontos szőrrel borítottak. A pofa alsó része mindkét oldalon nagyon íves, és ebből adódóan túlságosan széles egy lóéhoz képest. Az állkapcsokban 6-6 metszőfog volt, ám rendezetlenül álltak, és úgy tűnt, hogy eléggé változatos karakterűek. A mellkas széles és mélyen lógó, lebernyegre hasonlító megjelenésű volt. A test, a nyak és a bal mellső láb lóéhoz hasonló volt. A csípő, a farok és a csánk feletti rész a szarvasmarhákéra hasonlított. A lágyék és a szeméremrész szintén a teheneknél megfigyelhető módon alakult. A farok nem úgy ível a genitália felett, mint a lovaknál, hanem hirtelen esik le, lóg, szinte szőrtelen és csak a végén van egy hullámos szőrökből álló bojt, pontosan úgy, mint a szarvasmarhákénál. A farok húsos, és a bőr lazán tapad rá, a vagina szintelen, lelógó, mint a teheneknél. A térdkalácsok nagyok, vastagok, és a csánk feletti részen egyáltalán nem hasonlítottak a lovakéhoz. A tőgy nem volt természetellenesen kitérő, a bimbók sem voltak nagyok. Ezeket a tényeket több állatorvossal is megosztottam, többek között Sewell úrral is. Kis idő múlva hívást kaptam Southwark Bridge-ből J. Skilt állatorvos úrtól, aki arról számolt be, hogy a dögnyúznál egy furcsa állat csontvázát látta, és szeretné, ha elmennék és megvizsgálánánk együtt. Így is tettem, és nagyon hálás vagyok azért, hogy még egyszer lehetőségem adódott egy ilyen különleges teremtmény alapos megvizsgálására, amelynek részleteit az előző leírásomhoz kapcsolódóan most itt közzé is teszem. A koponya nyakszirti és a pofa oldalsó részei (pterygoid terület) nagyok, az előző nagy és kiálló, eltérően a lovaknál megfigyelhető háromszög alakútól. Nincs jeleszarvaknak. A három nagy őrlőfogutáni részen mindkét oldalon egy olyan nagy felület található, mint azon rendellenességek esetében, ahol a fogak az állkapocscsontban maradnak. Az első három őrlőfog tipikus tehénfogak. A csípő és a szemérem majdnem olyan lapos, mint a szarvasmarhánál. A bordák és a csigolyák száma a lovakéra jellemző számú. Az összes ízület szokatlanul nagy. A legnagyobb érdekességet azonban a jobb mellső lábon tapasztaltam, de igyekszem nagyon

tömör lenni a beszámolóban. A nagy kézközépcsont alsó feji részéhez a ló nagy csüdcsontjához képest egy rövidebb, szélesebb majdnem a közepéig hasított csont csatlakozott, amelyen az ujj többi kis csontjai is megtalálhatók voltak. Két különálló patája volt, amelyek hatalmasra nőttek azóta, hogy még éltemben láttam az állatot. A dögnyúzó elmondta, hogy semmi olyat nem látott a gyomorban, ami szokatlan lett volna egy lóhoz képest. Bárki, aki további információkat szeretne, vagy más furcsaságokat szeretne megvizsgálni, megteheti ezt a Borough-ban, a Fryer utcai Winkley's Yardon. Az egyetlen adat, amit megtudtam az állat származását illetően a következő: a tulajdonosa egy tenyésztőtől vette, aki azt állítja, hogy az anyját, amikor már nagyon öreg volt kírakta egy bika mellé Finchley Common-ban. Itt egyetlen ló sem fért hozzá, így ez a különleges példány csakis a bika és a ló utóda lehet."

A Bells's Weekly Messenger az alábbiakat írta 1862 június 23-án megjelent számában: a kivonat lényegében egy hivatalosan kiadott bikakatalógus részét képezi. A település, ahol a figyelemreméltó termelésjavítást igyekeztek elérni, Pilling, amely Flyde megyében található Lancaster és Fleetwod között. „Kihagyhatatlan lehetőség azon nagyértékű marhákat tenyésztők számára, akik szeretnék az állományukat javítani! A pillingi illetőségű John Bradshaw tulajdonában álló, szép, fajtatiszta bika, King Tom ebben a szezonban az ön teheneit fogja szolgálni. King Tom felmenői között megtalálható az arab telivér Godolphin (arab versenylóistálló alapítója) és a vörös szarvatlan skót marha, s ebből származik King Tom tiszta és divatos vérsége. Ezt a keresztezést még Sir Charles Colling hozta létre hatalmas erőfeszítések árán (lásd Coates Ménesgazdálkodás könyvét), aki vezető tenyésztő volt, és minden versenytársát legyőzte a rövidszarvú marha tenyésztésében.” Hogy ez csak egy tréfa, vagy komolyan gondolta valaki, nem tudni, de láthatjuk, hogy már korábban más brit szerzők is írtak bika-ló keverékekről, de minden bizonnyal ez az első forrás arra vonatkozóan, hogy a britek gyönyörű shorthorn marhafajtájának eredetét lóra és egy szarvatlan skót marhafajtára vezetik vissza. Kicsivel több, mint egy évvel később ugyanebben a hetilapban olvashatók a következők. „Bizonyára sokan emlékeznek, hogy kb. egy évvel ezelőtt megragadtuk az alkalmat, hogy írjunk a jumart elnevezésű furcsa lényekről, amelyek a bika és kanca pároztatásából születnek. Akkor megneveztük Locket, mint a legelső brit író, aki a jumartokkal foglalkozott, és egy állatorvost, aki arról ír, hogy a két állatfaj nem keresztezhető egymással...”.

A cikk hivatkozik továbbá a már leírt svájci teherhordó állatokat említő leírásra, valamint arra, hogy Locke mennyire is volt/lehetett hiteles.

1880-ban a Cornwallban kiadott The Cornishman heti lap 3. számában az olvasható, hogy a legújabb evolúciós csoda a bika és a szamárkanca nászából születő jumart, ami ötvözi a szarvasmarha erejét és a szamár türelmét és engedelmisségét.

